

Diagnostiekbrochure

Juli 2010

Inleiding

Alvorens in te gaan op de diagnostiekstage voor studenten van de faculteit Psychologie, schetsen wij een beeld van de doelstellingen en werkwijze van de Open Universiteit en in het bijzonder van de faculteit Psychologie.

De Open Universiteit is een afstandsuniversiteit en ontwikkelt, verzorgt en bevordert, samenwerkend in netwerken en allianties, hoogwaardig en innovatief hoger afstandsonderwijs. Als dé universiteit voor leven-lang-leren stelt zij centraal de uiteenlopende leerbehoeften van mensen in hun levensloop én de noodzaak tot aanzienlijke verhoging van het kennisniveau in de samenleving.

Naast een hoofdvestiging in Heerlen heeft de Open Universiteit, verspreid over het Nederland en België, diverse studiecetra.

De Open Universiteit kent geen formele toelatingseisen en heeft een didactisch onderwijsmodel ontwikkeld voor begeleide zelfstudie. Hoger onderwijs wordt daarmee voor velen toegankelijk. Vanaf de start in 1984 trekt de Open Universiteit hoog opgeleide studenten aan, vaak al maatschappelijk gevestigd, die hun kennis willen actualiseren of verbreden.

Het onderwijs bestaat uit diverse wetenschappelijke bachelor- en masteropleidingen waaronder de masteropleiding psychologie. Tevens is er een cursusaanbod van ruim 300 cursussen en verzorgt de Open Universiteit korte beroepsgerichte opleidingen die vaak in samenwerking met bedrijven en hogescholen uitgevoerd worden.

De faculteit psychologie

Bij de faculteit psychologie werken ongeveer 60 medewerkers, elk met een specialisatie op een bepaald vakgebied. Onze wetenschappelijke staf bestaat voor het merendeel uit gepromoveerde medewerkers, aangevuld met een kleine ondersteunende staf. Jaarlijks heeft de faculteit rondom de 70 afgestudeerden in de masteropleiding. Hoewel we een relatief kleine faculteit zijn, hebben we een grote studentenpopulatie. Onze jaarlijkse instroom is 1600 studenten. Het aantal studenten dat het hele traject afrondt is beduidend lager. Niet iedereen is immers in de gelegenheid of heeft de competenties om een volledige universitaire studie in deeltijd af te ronden. Onze studenten studeren veelal naast een baan en gezin. Daarom zijn onze studenten vaak ouder en hebben ze meer levenservaring dan studenten van reguliere universiteiten. Ons afstandsonderwijs in combinatie met de begeleide bijeenkomsten in het land, geven dan de ideale mogelijkheid om te studeren op universitair niveau. Naast afstandsonderwijs bieden wij verplichte practicumbijeenkomsten bij een aantal cursussen. Een psycholoog werkt met mensen, contactmomenten tijdens de studie zijn noodzakelijk om later te kunnen functioneren in het beroepsveld. In onze opleiding staat de opbouw van kennis, vaardigheden en attitude centraal. Door het curriculum loopt daarom een rode draad van onderzoek, interventie en diagnostiek.

De stage in de masteropleiding psychologie

De masteropleiding psychologie kent drie afstudeervarianten: Arbeids- en organisatiepsychologie, Gezondheidspsychologie en Klinische psychologie. Als studenten de bacheloropleiding psychologie hebben afgerond kiezen ze voor een afstudeervariant. In deze variant zit het onderdeel 'stage'. Naast de diagnostiekstage onderscheiden we een onderzoeksstage en een interventiestage. De diagnostiekstage is interessant voor studenten die na afronding van hun studie aanspraak willen maken op het behalen van de Basisaantekening psychodiagnostiek. Studenten kunnen gedurende hun opleiding specifieke vakken volgen waarmee ze - *na afronding van de studie* - aanspraak kunnen maken op de Basisaantekening psychodiagnostiek. Deze Basisaantekening is ingesteld door het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) om te bevorderen dat '*psychologen of zij die daarvoor studeren, in voldoende mate theoretisch en praktisch geoefend worden ten behoeve van een verdere bekwaming in de psychodiagnostiek*'. De diagnostiekstage maakt onderdeel uit van de vakken voor de Basisaantekening psychodiagnostiek.

De diagnostiekstage

Studenten kiezen voor een diagnostiekstage om praktijkervaring op te doen op het gebied van de psychodiagnostiek. Een belangrijke eis waaraan ze dienen te voldoen om de Basisaantekening psychodiagnostiek te verwerven, is het opdoen van praktijkervaring door tenminste 3 casussen af te ronden (basiseis 6).

Doelstellingen van de stage

Het spreekt voor zich dat de student tijdens de stage zo veel mogelijk werkzaamheden verricht die kenmerkend zijn voor een professionele psycholoog. In meer algemene zin laten de doelstellingen van de stage zich dan ook als volgt formuleren:

- integreren van theorie en praktijk
- ontwikkelen van een professionele identiteit
- leren inspelen op verwachtingen en taakstellingen behorend bij de professie
- leren omgaan met ethische en strategische kwesties.

In meer specifieke zin stelt de diagnostiekstage de student in staat kennis, ervaring en vaardigheden op te doen met het werk en de taken van een psycholoog in een professionele werkomgeving. Concreet leert de student om psychodiagnostische methoden (gespreksvaardigheden, interviews en tests) toe te passen in een praktijksituatie.

Inhoud van de diagnostiekstage

Het is noodzakelijk dat de student zich de diagnostische handelwijze van de instelling eigen kan maken en in alle fasen van het diagnostisch proces ervaring opdoet. Pas daarna kan de student zelfstandig aan de slag. In de praktijk komt het erop neer dat studenten in eerste instantie bij een aantal intakegesprekken passief als observator aanwezig zullen zijn, voordat ze (al dan niet onder supervisie) zelf een intakegesprek mogen houden. Ze zullen ervaring moeten opdoen met de tests die op het stageadres gebruikt worden (wat meten ze en hoe is de afname- en

scoringsprocedure?). Ook het adviesgesprek zullen studenten eerst moeten oefenen voordat ze het zelf kunnen voeren met een cliënt. In ieder geval dient de student aan het eind van de stage over drie gediagnosticeerde casussen uitvoerig te rapporteren. Deze drie casussen dient de student zo veel mogelijk zelfstandig te hebben behandeld. Vanzelfsprekend zal de student bij meer casussen het diagnostisch proces moeten hebben doorlopen, voordat geheel zelfstandig een rapport kan worden geschreven.

De exacte activiteiten die studenten tijdens hun stage gaan uitvoeren, worden vastgesteld in overleg met de stageverlenende instelling en de begeleider vanuit de Open Universiteit.

Een belangrijke eis voor de basisaantekening psychodiagnostiek is dat de drie casussen waarover de student na de stage rapporteert, zich onderscheiden in doelstelling. Zo zou de student bij een stage bij een selectie- en adviesbureau kunnen denken aan een loopbaanadviescasus en een tweetal selectiecasussen. Bij een stage binnen de gezondheidszorg kan wellicht worden gedacht aan problematiek die met neurologische aandoeningen te maken heeft, aangevuld met problematiek die te maken heeft met persoonlijkheidsstoornissen of psychosomatische aandoeningen.

De totale omvang van de stage is 480 uur. Aan het uitvoeren van de drie casussen en de rapportage zullen studenten ongeveer 200 uur besteden. Om dat zo zelfstandig mogelijk te kunnen doen gaat het eerste deel van de stagetijd op aan inwerktijd en het opdoen van ervaring. Tevens wordt tijd besteed aan literatuurstudie, het bijwonen van vergaderingen en overleg.

Een diagnostiekstage betekent in ieder geval niet dat studenten drie casussen uitvoeren, erover rapporteren en verder geen andere activiteiten ontplooiën. De diagnostiekstage zal de student de mogelijkheid moeten bieden om meer ervaring op te doen met diagnostiekbeoefening in al zijn facetten.

Begeleiding van de stage

De diagnostiekstage wordt door twee personen begeleid: vanuit de stage-instelling door de stagebegeleider/supervisor en vanuit de Open Universiteit door een begeleider/examinator.

De stagebegeleider/supervisor

De stagebegeleider/supervisor is in dienst van de stageverlenende instelling. Hij of zij is in principe een arbeids- en organisatiepsycholoog, een gezondheids(zorg)psycholoog of een klinisch psycholoog. Voor een diagnostiekstage moet de stagebegeleider in het bezit zijn van de Basisaantekening psychodiagnostiek en zo mogelijk geregistreerd zijn als een erkend supervisor Basisaantekening psychodiagnostiek.

Van de stagebegeleider/supervisor kunnen studenten verwachten dat deze:

- de haalbaarheid van de stage in de eigen instelling beoordeelt
- toeziet op uitvoering van de stagewerkzaamheden en daarbij regelmatig en voldoende begeleiding geeft
- bevordert dat studenten zinvolle leerervaringen opdoen, ook buiten de stageopdracht om (bijvoorbeeld zorgt dat de student aanwezig kan zijn bij

- vergaderingen, zorgt voor informatie over de organisatie, enzovoorts)
- eventuele tussenproducten leest en becommentarieert
  - een oordeel uitspreekt over de kwaliteit van het werk van de student tijdens de stage
  - het stageverslag en de casussen beoordeelt.

De stagebegeleider/examinator

Tijdens een stage heeft een student recht op 20 uur begeleiding vanuit de Open Universiteit. Voor elke stage wijst de stagecommissie een stagebegeleider/examinator aan. De begeleidingsuren zijn globaal als volgt verdeeld:

- één introducerend gesprek, samen met de externe stagebegeleider/supervisor op de stageplek
- enkele voortgangsgesprekken met de student (telefonisch of via e-mail)
- becommentariëring en beoordeling van het stageverslag
- eindbeoordeling van de casussen.

Eindproduct van een diagnostiekstage

Het eindproduct van een diagnostiekstage is een stageverslag en een apart document met drie casussen, uitgewerkt aan de hand van het hypothesetoetsend model.

Het stageverslag

Aan de hand van het stageverslag dient de lezer een duidelijk beeld te krijgen van beroepsactiviteiten zoals deze tijdens de stage zijn uitgevoerd. Kenmerkend voor deze activiteiten is dat psychologische theorieën en methoden worden toegepast om een vraag uit de praktijk te beantwoorden of om zelf bepaalde beroepsactiviteiten vorm te geven. Deze activiteiten zijn complex van aard en het is vaak niet mogelijk alle deelactiviteiten precies en toetsbaar te verantwoorden. Niettemin dienen studenten in hun verslag zo zakelijk mogelijk verantwoording af te leggen van het uitgevoerde werk en de daarbij gemaakte keuzen, zodat het niet blijft bij een opsomming van activiteiten en meningen zonder meer.

Drie uitgewerkte casussen

Een gedetailleerde casusbeschrijving dient het volgende te omvatten:

- geanonimiseerde cliëntgegevens
- een inleiding met daarin een probleemstelling (vraagstelling en situatieanalyse)
- hypothesen ten aanzien van de cliënt, met vermelding van de instrumenten waarmee deze hypothesen werden getoetst
- een verantwoording en een korte beschrijving van de instrumenten die werden gebruikt, met literatuuropgave
- de uitkomsten van het (test)onderzoek, ruwe scores en normscores
- terugkoppeling naar de hypothesen
- conclusies/adviezen en verder te ondernemen stappen
- een verslag van het gevoerde nagesprek
- een reflectie van de student.

Beoordeling van de stage

De stage wordt voornamelijk beoordeeld aan de hand van het stageverslag. Het verslag moet daartoe in elk geval een theoretische verantwoording bevatten van de uitgevoerde praktische werkzaamheden en de evaluatie daarvan in het licht van de doelstellingen. Alleen dan kan de Open Universiteit de stage naar verhouding beoordelen. Het stageverslag wordt beoordeeld door de stagebegeleider/supervisor en de begeleider/examinator; zij bepalen of het stageverslag aan de eisen voldoet en of daarmee aan de stageverplichting is voldaan. Aan het eind van de stageperiode volgt een beoordelingsformulier waarin ze een oordeel geven over het stageverslag en het functioneren tijdens de stage.

Eisen met betrekking tot een stage

Ingangseis en omvang van een stage

De Open Universiteit bepaalt of studenten aan de ingangseis voldoen. Ze kunnen pas beginnen aan een stage als ze toegelaten zijn tot de masteropleiding psychologie en de vakken Klinische gespreksvoering en Testpracticum psychodiagnostiek hebben afgerond. De omvang van de stage bedraagt 480 uur (400 uur op de werkplek en 80 uur verslaglegging, dit laatste kan ook thuis geschieden).

Eisen aan een stageplaats

De masteropleiding psychologie van de Open Universiteit stelt de volgende eisen aan een stageplaats:

- De stageplaats moet de student de gelegenheid bieden een gerichte opdracht uit te voeren waarvoor vakspecifieke kennis nodig is.
- De stageplaats en de werkzaamheden sluiten aan bij de afstudeerrichting van de student.
- De stageverlenende instantie wijst voor de student een stagebegeleider/supervisor aan (een psycholoog die zelf de Basisaantekening psychodiagnostiek in bezit heeft, dan wel een NIP-geregistreeerde supervisor) die de student vanuit zijn specifieke vakbekwaamheid (psycholoog) kan superviseren.
- De stageverlenende instantie stelt de student en de stagebegeleider/supervisor in de gelegenheid regelmatig overleg te hebben.
- De stageverlenende instantie biedt de student de gelegenheid de voor de stage vereiste gegevens te verzamelen door hem of haar inzage te geven in stukken en hem of haar toestemming te geven te spreken met medewerkers van de organisatie.
- De stageverlenende instantie maakt het de student mogelijk om binnen de stageperiode een stageverslag te schrijven; tijd en hulpmiddelen dienen daartoe op de werkplek aanwezig te zijn (het schrijven mag natuurlijk ook thuis plaatsvinden).